

KORUNAN ALANLAR

Genel olarak korunan alan, bilimsel ve/veya toplumsal kabul görmüş doğal ve kültürel değerlerin, özellikle biyolojik çeşitliliğin **korunması ve sürdürülmesi** için ayrılmış olan ve belirli yasal düzenlemelere göre yönetilen **kara ve/veya deniz alanıdır**.

TÜRKİYE'DEKİ KORUNAN ALAN STATÜLERİ VE ALANSAL DAĞILIMI

<u>2021 YILI SONU İTİBARIYLA</u>		
Tarım ve Orman Bakanlığı Korunan Alanlar	(adet)	Alanı (ha)
Milli Park	46	908.543
Tabiat Parkı	260	109.638
Tabiatı Koruma Alanı	31	46.455
Tabiat Anıtı	114	9.104
Yaban Hayatı Geliştirme Sahası	85	1.165.896
Mahalli Öneme Haiz Sulak Alanlar (1)	22	29.266
Ramsar Alanları (1)	14	184.487
Ulusal Öneme Haiz Sulak Alanlar (1)	59	869.697
Muhafaza Ormanları	55	247.705
Şehir (Kent) Ormanı	137	10.266
Gen Koruma Ormanları	340	43.279
Tohum Meşcereleri	312	40.697
Tohum Bahçeleri	212	1.540
TEK YÜZEY HALİNE GETİRİLMİŞ TOPLAM	1.687	3.666.573
Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı	(adet)	Alanı (ha)
Özel Çevre Koruma (ÖÇK) Alanları	19	3.834.213
Doğal Sit	3.279	2.136.638
GENEL TOPLAM	4.985	9.637.424
Ülke Yüzölçümüne Oranı (%) (3)		12,92%

2023

Alan/Aset

884.566/48

---/266

Türkiye’de doğal alanların korunması ve korunan alanların yönetimiyle ilgili hükümler içeren altı adet kanun bulunmaktadır;

- 6831 sayılı Orman Kanunu
- 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu
- 2872 sayılı Çevre Kanunu
- 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu
- 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu
- 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu

Ayrıca, Ülkemizde **uluslararası sözleşmeler çerçevesinde koruma altına alınmış alanlar** da mevcuttur.

SORUNLAR;

- **Bazı alanların birden fazla koruma statüsüne sahip olması, bir anlamda bu alanların ekolojik önemini de ortaya koymaktadır. Bununla birlikte; Bazı alanların birden fazla koruma statüsüne sahip olması, kurumlar arasında yetki karmaşasına yol açabilmekte ve uygulanacak mevzuat konusunda belirsizlikler yaşanmaktadır.**

Bu nedenle, doğanın korunması ve korunan alanların yönetimiyle ilgili tüm yasal düzenlemelerin, uluslararası sözleşmeler kapsamındaki yeni tanımlar, kavramlar ve yaklaşımlarla birlikte, **bir çerçeve kanun altında toplanarak**, birbiriyle çelişen hükümlerin uyumlu hale getirilmesi önemli bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmaktadır.

- Korunan alanların amaç dışı kullanımlara tahsisi
 - Son yıllarda Maden Yasasında yapılan değişiklikler yalnız ormanlar ve ağaçlandırma sahalarını değil, **özel çevre koruma bölgeleri, milli parklar, sit alanları, su havzaları ve kıyı alanlarını da madencilik faaliyetine açıyor.**
 - Turizm bölge, alan ve merkezleri dışında kalan milli parklar ve tabiat parklarında turistik amaçlı bina ve tesis yapımına izin veriyor.

• MİLLİ PARK İLANI KORUNMASI VE İŞLETİLMESİNDE YASAL DURUM

a. Tanımlar ve Yasal Çerçeve

Milli Park kavramı, **tehdit altındaki doğal alanların daha etkin korunması için yasal bir araç olarak ortaya atılmıştır.** Kısa sürede benimsenen bu kavram çerçevesinde, korunacak doğal alanların belirlenmesine başlanmıştır.

Türkiye’de ilk kez 1956’da yürürlüğe giren **6831 Sayılı Orman Kanunu** kapsamında, Milli Park alanları belirlenmeye başlanmıştır. 09.08.1983 tarih ve 2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu, bu tür alanlar için özel bir yasa olarak yürürlüğe girmiştir.

Milli park kanunun amacı; "yurdumuzdaki milli ve milletlerarası düzeyde değerlere sahip milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanlarının seçilip belirlenmesine, özellik ve karakterleri bozulmadan korunmasına, geliştirilmesine ve yönetilmesine ilişkin esasları düzenlemek" diye ifade edilmiştir.

Kanunun "tanımlar" kısmında, **Milli park; "bilimsel ve estetik bakımından, milli ve milletlerarası ender bulunan tabii ve kültürel kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip tabiat parçaları"** olarak tanımlanmıştır.

b. Dünya’da Milli Park Tespit Kriterleri

Dünya Koruma Birliği, bir alanın Milli Park olabilmesi için üç temel niteliğe sahip olması gerekliliğini vurgulamaktadır. Bunlar;

- i. Alan, doğal, kültürel veya rekreasyonel kaynak değerleri açısından az bulunur nitelikte olmalıdır.*
- ii. Alanın korunmaya ihtiyacı olmalıdır.*
- iii. Alan korunabilir (korunmaya uygun –kaynak değerleri tahrip olmamış) olmalıdır.*

Bu genel ölçütler çerçevesinde ülkeler, Milli Park ve diğer koruma alanlarını belirleme ölçütlerini ve müdahale biçimlerini ortaya koymuşlardır.

c. Türkiye’de Milli Park Tespiti İçin Ön görülmüş Kriterler

Türkiye’de Milli Park olarak ayrılan alanların sahip olması gereken nitelikler, 12.12.1986 tarih ve 19309 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Milli Parklar Yönetmeliği’nin 6. Maddesi’nde belirtilmiştir. Buna göre Milli Park olarak ayrılacak yerler;

- 1. Tabii ve kültürel kaynak değeri ile rekreasyonel potansiyeli, milli ve milletlerarası seviyede özellik ve önem taşımaktadır.*
- 2. Kaynak değerleri, gelecek nesillerin miras olarak devralacakları ve sahip olmaktan gurur duyacakları seviyede önemli olmalıdır.*
- 3. Kaynak değerleri tahrip olmamış veya teknik ve idari müdahalelerle ıslah edilebilir durumda olmalıdır.*
- 4. Saha büyüklüğü, kaynak değerleri kesafeti yönünden, özel haller ve adalar dışında, en az 1000 hektar olmalı ve bu alan bütünüyle koruma ağırlıklı zonlardan meydana gelmelidir.*

İdari ve turistik amaçlı geliştirme alanları bu asgari saha büyüklüğünün dışındadır.

d. Milli Park Alanlarının Tespiti ve İlanı

Yürürlükte olan ve 2011 tarih- 648 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile değişik **2873 Sayılı Milli Park Kanununun** 3. Maddesine göre;

Tarım ve Orman Bakanlığınca millî park karakterine sahip olduğu tespit edilen alanlar, **Cumhurbaşkanı kararı ile** millî park olarak belirlenir.

Milli Parkların İdaresinde ve Korunmasında Yasal Durum

Milli park olarak belirlenen yerlerin özellik ve nitelikleri göz önünde tutularak, koruma ve kullanma amaçlarını gerçekleştirmek üzere, **kuruluş, geliştirme ve işletilmelerini kapsayan gelişme planı, ilgili bakanlıkların olumlu görüşleri ve gerektiğinde fiili katkılarıyla, Tarım ve Orman Bakanlığınca hazırlanır ve yürürlüğe konur.**

e. Yasaklanan faaliyetler:

- Tabii ve ekolojik denge ve tabii ekosistem değeri bozulamaz,
- Yaban hayatı tahrip edilemez,
- Bu sahaların özelliklerinin kaybolmasına veya değiştirilmesine sebep olan veya olabilecek her türlü müdahaleler ile toprak, su ve hava kirlenmesi ve benzeri çevre sorunları yaratacak iş ve işlemler yapılamaz,
- Tabii dengeyi bozacak her türlü orman ürünleri üretimi, avlanma ve otlatma yapılamaz,
- Onaylanmış planlarda belirtilen yapı ve tesisler ve Genelkurmay Başkanlığınca ihtiyaç duyulacak savunma sistemi için gerekli tesisler dışında kamu yararı açısından vazgeçilmez ve kesin bir zorunluluk bulunmadıkça her ne suretle olursa olsun hiçbir yapı ve tesis kurulamaz ve işletilemez veya bu alanlarda var olan yerleşim sahaları dışında iskan yapılamaz.

f. Tescil yasağı:

Bu Kanun kapsamına giren yerlerde **sahaların işgali, kullanılması, bu yerlere her türlü yapı ve tesis yapılması, bu yapı ve tesislerin tapuya tescili yasaktır.**

Bu gibi yapı ve tesislere hiçbir kayıt ve şart aranmadan doğrudan doğruya Tarım ve Orman Bakanlığınca el konulur.

g. Koruma görevlileri ve alan kılavuzları:

Bu Kanun kapsamına giren alanlarda; koruma hizmetleri ve suçların takibi 6831 sayılı Orman Kanununda (**Orman Kanunu 79-90 Maddeler**) yer alan suçların takibi ile ilgili hükümlere istinaden; **orman muhafaza memurlarınca sağlanır.**

Bu Kanun kapsamına giren alanların kaynak değerlerinin korunarak kullanılmasına imkân sağlamak amacıyla **uzun devreli gelişim planlarına uygun** olarak yapılan **ziyaretçi yönetim plânlarının** etkin bir şekilde uygulanması ve **korunan alanlara gelen ziyaretçilerin doğru bilgilendirilmesi** bakımından ve **korunan alan yönetiminden olumsuz etkilenen yöre insanının kayıplarının en aza indirilmesine imkân sağlanmak üzere**, korunan alan sınırları dâhilinde ve yakın çevresinde yaşayan yöre insanının **alan kılavuzu** olarak yetiştirilmeleri konusunda Orman ve Su İşleri Bakanlığı ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde gerekli çalışmaları yapar.

Eğitime alınacak **alan kılavuzu** adaylarının seçimi, eğitimleri, eğitim sonunda başarılı olanların görevlendirilmeleri ve çalışmalarına ilişkin esas ve usuller Çevre ve Orman Bakanlığınca çıkarılacak **bir yönetmelikle** belirlenir.